

15.9.2017

Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
Joutsenlahti-Wuoristo Sonja

Avoimen hallinnon III toimintasuunnitelman toimeenpanohankkeen hankeryhmän ensimmäisen kokouksen asialista

Aika 08.09.2017 klo 9.00–11.00

Paikka Jakovara, Mariankatu 9

Osallistujat

- (x) Katju Holkeri, finanssineuvos, VM Puheenjohtaja
- (x) Johanna Nurmi, neuvotteleva virkamies, VM
- (x) Suvi Savolainen, ylitarkastaja, VM
- (x) Päivi Kurikka, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
- (x) Niklas Wilhelmsson, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö
- (x) Merja Niemelä, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulun kaupunki
  - Varajäsen Pasi Laukka, yhteisötoiminnan päällikkö, Oulun kaupunki
- (x) Sari Aalto-Matturi, toiminnanjohtaja, Suomen mielenterveysseura ry Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANE:n jäsen
  - Varajäsen Kristiina Kumpula, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry valtuuston puheenjohtaja, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANE:n puheenjohtaja
- (-) Petri Rinne, puheenjohtaja, Suomen kylätoiminta ry
  - Varajäsen Tuomas Perheentupa, kehittämisjohtaja, Suomen kylätominta ry
- (-) Tiina Toivonen, lainsäädäntöasioiden päällikkö, Suomen yrittäjät
- (-) Abdirahim Hussein, puheenjohtaja, Moniheli ry
  - Varajäsen Riitta Salin, toiminnanjohtaja, Moniheli ry
- (x) Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry (Valli ry)
  - Varajäsen, Sanna Kaijanen, kehittäispäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry (Valli ry)
- (x) Liisa Partio, johtava asiantuntija, Mannerheimin lastensuojeluliitto
- (-) Hanna Wass, akatemiaturkija, Helsingin yliopisto
- (x) Jyrki Räikkä, toimittaja, Helsingin seudun journalistit, Helsingin sanomat
- (x) Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, Vanhustyön keskusliitto
  - Teija Mankkinen, kehittämisjohtaja, Vanhustyön keskusliitto
- (x) Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, VM sihteeri

Asialista

1 Tervetuloa ja toimintaohjelmasta

Kokous avattiin klo 9.00. Jäsenet toivotettiin tervetulleiksi hankeryhmään. Todettiin, että nyt on meneillään avoimen hallinnon kolmas toimintaohjelma. Suomi liittyi Open Government Partnershipiin, OGP:n vuonna 2013. Toimintaohjelmat ovat kaksivuotisia ja nykyinen on vuosille 2017–2019.

Esiteltiin toimintaohjelman teemat ymmärrettävyys, julkisuus ja avoin maakunta. Kerrottiin, että valitut teemat ovat pitkän prosessin tuloksia. Esiteltiin lyhyesti toimintaohjelman seitsemän sitoumusta. Todettiin, että avoimessa hallinnossa tapahtuu myös muuta kuin nämä seitsemän sitoumusta. Valittuja sitoumuksia on haluttu priorisoida ja keskittyä niihin.

Hankeryhmän tehtävänä on toimenpanon tukeminen ja toimijoiden kannustaminen. Tärkeää, että mukana on erilaisia toimijoita monenlaisesta näkökulmasta. Hankeryhmä löytää vastuutahoja, jotka toimeenpanevat.

Todettiin, että kansalaispolitiikan neuvottelukunta KANE ohjaa hankeryhmän toimintaa. KANE on vakiintunut toimija. Ei tarvitse luoda toista päällekkäistä ohjausryhmää.

Kerrottiin avoimen hallinnon virkamiesverkostosta ja sen toiminnan ideasta ja periaatteesta. Virkamiesverkoston tehtävänä on tiedon ja kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen jakamista. Kerrottiin myös Kuntaliiton koordinoimasta kuntademokratiaverkostosta.

Esiteltiin VM:n tiimi, johon kuuluvat hankkeen puheenjohtaja finanssineuvos Katju Holkeri, jäsen neuvotteleva virkamies Johanna Nurmi sekä hankkeen sihteeri, assistentti Sonja Joutsenlahti-Wuoristo. Todettiin, että VM:n tiimistä mielellään tullaan mukaan esimerkiksi tilaisuuksiin ja tuetaan eri tavoilla. Kunta- ja uudistusministeri Vehviläinen on vastuullinen ministeri OGP:n päin.

Mainittiin uusista avoimen hallinnon [nettisivuista](#), kuukausittain ilmestyvästä uutiskirjeestä, [tieto- ja kokemuskorteista](#) sekä avoimen hallinnon [tukipaketista](#).

2 Tututustaan toisiimme ja omasta näkökulmastasi tärkein asia avoimen hallinnon tavoitteiden toimeenpanossa lähivuosina.

Kokouksessa käytiin esittelykierron, jossa paikallaolijat lyhyesti kertoivat itsensä. Jäseniä pyydettiin lisäksi sanomaan omasta näkökulmasta tärkein asia avoimen hallinnon tavoitteiden toimeenpanossa lähivuosina.

Monihelin ry:n varajäsen, toiminnanjohtaja Riitta Salin lähetti sähköpostilla tiedon ennen kokousta, että Monihelin ry:n kannalta tärkein asia tulevassa työssä on hallinnon ja päätösten selkeys, sekä kielen että proseduurin osalta.

Kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori Merja Niemelä Oulun kaupungilta mainitsi työalueikseen muun muassa avoimen hallinnon edistämisen sekä osallisuus ja tasa-arvoasiat. Niemelä piti tärkeänä aiheita: ennakoivaisuus ja osallisuus ja että ymmärretään mistä puhutaan.

Vanhus- ja lähimmäispalveluliiton (Valli) toiminnanjohtaja Virpi Dufva piti tärkeänä sitä, miten rakenteellisissa muutoksissa saadaan avoimen hallinnon tavoitteet huomioitua, esimerkiksi maakuntahallinnon uudistus. Ja mitä tämä kokonaisuus avoimen hallinnon näkökulmasta tarkoittaa ikäihmisten ja vanhusten kannalta. Virpi Dufva kertoi Vallin uusimmista toiminnoista; juuri perustettu Vallin Etsivän vanhustyön verkostokeskus ja jo vuodesta 2015 toiminut Vallin Ikäteknologiakeskus, jossa yhtenä tavoitteena vanhusten näkökulman huomiointi sähköisten palvelujen kehittämistyössä ja digitalisaatiossa. Virpi Dufva on ensimmäistä kertaa mukana työryhmässä, edellisellä kaudella Vallia edusti Sanna Kaijanen, ja hän toimii nyt varajäsenenä

Suomen mielenterveysseura ry:n toiminnanjohtaja Sari Aalto-Matturi on hankeryhmässä KANEn edustajan roolissa. Hän kertoi toimineensa avoimen hallinnon asioissa eri rooleissa. Hän koki tärkeäksi, että elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ovat tärkeitä maakunnassa. Dialogisuutta ei näy kovin paljon fläpeissä. Dialogisuuden ja vuoropuhelun vaalimista ei saa hetkeksikään laittaa sivuun. Tärkeää on asenne ja ymmärrys julkisuuslakia kohtaan, tätä pitää tukea.

Kuntaliiton erityisasiantuntija Päivi Kurikan työalueisiin kuuluvat demokratian toimivuuden edustaminen ja osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen. Kurikka on avoimen hallinnon hankeryhmässä jo kolmatta kautta mukana. Kurikka kertoi, että Kuntademokratiaverkostossa on tällä hetkellä noin 400 jäsentä. 17.10 pidettävässä [demokratiapäivässä](#) avoin hallinto on vahvasti esillä. Kuntaliitossa yritetään valuttaa tietoa maakunnan asukkaiden osallisuudesta maakunta-asioita valmisteleville. OM ja VM ovat mukana työssä ja STM:ää yritetään saada mukaan. Konkretisoituminen on vielä työn alla.

Mannerheimin lastensuojeluliiton erityisasiantuntija Liisa Partio on ensimmäistä kertaa jäsenenä avoimen hallinnon hankeryhmässä. Viime toimintaohjelman työryhmässä oli ML:stä jäsenenä Esa Iivonen. Partio on tehnyt paljon viestintätöitä. Avoin maakunta sitoumus kiinnostaa. Partio kertoi, että järjestöissä on paljon huolenaiheita maakuntauudistukseen liittyen. Toisaalta muutos on mahdollisuus. Kansalaisten ääni on tärkeää saada kuuluviin. ML:ssä on 556 paikallisyhdistystä ja 10 piiriä. Tärkeää miten paikallistasot saavat tietoa. Partio mainitsi toimintaohjelman sitoumuksista erityisen tärkeiksi Lapset ja nuoret teeman. Laajennetaan julkisuusperiaatetta yhtiöitettäviin palveluihin, on myös kiinnostava.

Niklas Wilhelmsson oikeusministeriöstä on ollut avoimen hallinnon hankkeissa mukana alusta asti. Wilhelmsson on OM:n demokratiatiimin vetäjä. Hän on ollut mukana paljon maakunta- ja kunta-asioissa ja lainvalmisteluissa niihin liittyen. Keskeinen työalue on myös sähköiset demokratiapalvelut ylläpito ja kehittäminen.

Suvi Savolainen, valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osastolta, työtehtäviin kuuluvat kunta- ja maakunta-asiat. Työ koostuu Kunta- ja maakuntademokratian kehittämisestä. Savolainen on mukana monessa ryhmässä muun muassa KANE:ssa. Tällä hetkellä tehtävänä ovat muu muassa Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan seuraaminen maakuntavalmistelussa. Avoimen hallinnon toimintaohjelman avoimen maakunnan sitoumukset ovat tärkeä osa työtä.

Liisa Tiaisen, Vanhustyön keskuslitosta, työalueena ovat ikääntyneet ihmiset ja miten he pärjäävät digitalisaatiorumbassa. Tärkeää on, että huomioidaan käyttäjinä ikääntyneet ihmiset. Kaikille on hyötyä, kun tehdään ymmärrettävää ja avointa hallintoa. Sitoumuksista kaikkien osallisuus sitoumus on erityisesti tärkeä. Paljon on vielä työmaata maakunnan muutoksen ymmärrettävyydessä.

Jyrki Räikä Helsingin sanomista ja Helsingin seudun journalisteista kertoi, että järjestö edustaa printtijournalistilehtiä. HS:ssä Räikkä työskentelee artikkeli-toimituksessa. Ymmärrettävyys ja konkreettisuusasiat ovat keskeinen osa työtä. Journalistin työssä huomaa, että yksikertaisia asioita sanotaan monimutkaisesti tai sanotaan vaikeasti asioista, joissa ei ole sisältöä. Journalistilla on oltava tietty kriittisyys hallintoon. Tärkeää on, että hankkeista viestitään ymmärrettävästi ja konkreettisesti.

Todettiin, että hankeryhmälle ei ole vaatimuksia. Ollaan iloisia, että kaikki ovat mukana ja tehdään yhdessä. Jos jäsen ei itse pääse kokoukseen saa osallistua sijainen, vaikka ei olisi nimettyä varajäsentä.

3 Tavoitteista toimenpiteitä. Tässä kohtaa mietimme ja luomme avoimen hallinnon toimintaohjelman käytännön toteutusta. Esim. tilaisuus, ohje, kokeilu, uusi toimintatapa, koulutusidea, väline, materiaali, yhteistyö

Tarkemman suunnitelman tekemiseksi kokouksessa taustakeskusteltiin toimenpiteistä. Ensi kerraksi tehdään tämän kerran työskentelyn pohjalta suunnitelma toimenpiteiksi. Ei haluta uusia sitoumuksia ja teemoja. Tarkoituksena keskustella miten toimintaohjelman sitoumuksia saataisiin parhaiten edistettyä.

Jokainen valitsee yhden rintanapin valitsemastaan teemasta: avoin maakunta, ymmärrettävyys ja julkisuus ja vastaa teemoittain fläpeillä oleviin kysymyksiin.

Ymmärrettävyys

Tämähän on jo kunnossa? Mitä vielä pitäisi tehdä?

- Lisätä lasten ja nuorten osallisuutta
- Koulutusta selkeästä virkakielestä
- Selvitetään johtaako tukeminen oikeasti osallistumiseen — ja ryhdytään sen jälkeen korjaamaan havaittuja puutteita
- Luoda uusia nuori- ja lapsilähtöisiä tapoja osallistua
- Osallistumistapoja lisää, tiedon kulku molempiin suuntiin, yksinkertaiset ohjeet
- Kokemusasiantuntija mukaan suunnitteluun
- Voisiko kehittää jonkun sapluunan tai muistilistan erilaisista uudistuksista viestimiseen? Mitä pitää ymmärrettävyyden näkökulmasta huomioida

Avoin maakunta

Tämähän on jo kunnossa? Mitä vielä pitäisi tehdä?

- Ymmärrettävä kuvaus kenelle? Asukas, asiakas, äänestäjä, erityisryhmät, kielet
- Eri toimijat saman pöydän ääreen myös koulutuksessa
- Maakunnallisten kumppanuuspöytien perustaminen
- Riittävä keskitetty ohjaus kaikille maakunnille
- Avoin hallinto ja AKE-pilotit yhteistyöhön:
  - Informaatio koulutus-pilotit
- Oikeat kanavat ja viestintävälineet
  - Nettisivut
  - Videot
  - Lehdet: miten?
- Kuntien hyvät käytännöt ja osaaminen mukaan valmisteluun

- Monikanavainen ja selkeä viestintä uudistuksesta
- Avoimuuden ja osallisuuden periaatteiden juurruttaminen maakunnissa
- Yhtenäinen viesti
- Varmistetaan, että kuvaus tavoittaa kaikki ryhmät
  - myös nuoret
- Dialoginen kehittäminen sekä valtio, kunta että maakuntatasolla
- Maakuntien yhtenäisyys
  - Toimintamallit, esitystavat
- STM mukaan
- Kysely siitä miten ihmiset ymmärtävät avoimen maakunnan

Nostettiin esille, ettemme tiedä varmaksi, että toteutuuko maakuntauudistus. Kysyttiin mitä tälle teemalle siinä tapauksessa kävisi, jos maakuntauudistus ei toteutuisikaan? Vastattiin, että kyse on ihmisten asenteesta. Asenne ei mene hukkaan (esim. tukipaketti).

Todettiin myös, että on erittäin tärkeää mitä tässä vaiheessa nyt tehdään. Osallistumispykälät ovat lähes identtiset kuntalain kanssa. Jos me nyt jäädään odottamaan ja katsomaan kun suunnitelmia tehdään, olemme mukana valmistelussa liian myöhään. Mieluummin tehdään turhaa työtä. Tärkeä kysymys on maakuntavaalien äänestysinnon saaminen. Median kautta pitää saada laajasti levitettyä ja monikanavaisesti.

Julkisuus

Tämähän on jo kunnossa? Mitä nyt vielä pitäisi tehdä?

- Asenteet: tuodaan esille hyödyt, mitä julkisuudesta on!
- Selvitetään onko julkisuusperiaate jo riittävän laaja ja laajasti ymmärretty
- Selvitetään julkisuusperiaatteen tulkintaa yhtiöitten palveluun
- Voisiko tätä integroida jo esim. toisen asteen koulutuksiin? Joihinkin
- Säännöllinen asenne ja innostuskoulutus (esim. osana muuta koulutusta)
- Lakiteksti ymmärrettävälle kielelle! -> koulutuksia!
- Avoimen hallinnon periaatteet sopimuksiin

Työskentelyn toinen vaihe ja toiset kysymykset.

Ymmärrettävyys

Minulla on loistoidea käytännön toimenpiteeksi!

- Hyödynnetään uusia yllättäviä kanavia esim. tubettajat kertovat mistä kyse
- Hyödynnetään infografiikkaa, videoita, pelejä ja digikampanjointia
- Tehdään selkokielliset materiaalit — mitä tarkoittaa kansalaisen kannalta
- Tehdään yhteistyötä oppikirjojen kustantamoiden kanssa
- YLE-yhteistyö: areenalle leffa "Näin tehtiin maakuntauudistus"
- Järjestetään maahanmuuttajille suunnattuja keskustelutilaisuuksia yhdessä esim. järjestöjen kanssa.
- Rohkeus viestinnässä, kokeilukulttuuri
- Osallisuus suunnittelussa, viestintää asukaslähtöisesti eri kunnissa
- Kysymys: millä keinolla tiedotetaan kaikille julkisista asioista?

Todettiin, että hallinnosta pitäisi puhua mahdollisimman paljon käyttämättä sanaa hallinto. Se ei kerro tarpeeksi. Hallinto on sanana niin abstrakti. Pitäisi kertoa konkreettisella tasolla mitä hallinto on.

Mietittävä mikä on kanava millä viestitään asiasta. Yllättävällä kanavalla voi saada huomiota, esim. postitus kaikelle kansalle.

Todettiin, että isoissa kokonaisuuksissa pilkkominen on ehdotonta. Esimerkiksi järjestöille, että mitä tämä meidän porukalle tarkoittaa. Kansalaisille asioiden konkretisointi ja konkreettiset esimerkit ovat tärkeitä. Järjestöjä kannattaa käyttää apuna konkretisoinnissa. Järjestöt tuottavat tietoa mitä ajatuksia kentältä nousee kehittämistyön tueksi.

Julkisuus: minulla on loistoidea käytännön toimenpiteeksi!

- Koulutus julkisuuslaista ja tietosuojasta
- Yksinkertainen muistilista julkisuuslaista valmistelijoille
- Tuodaan esille esimerkkejä ja tarinoita siitä miten julkisuus ja avoimuus hyödyttävät lainvalmistelua ja päätöksenteon legitimitettä

Hankeikkuna palvelee paremmin kuin ennen ja tulevaisuudessa Vahvasianhallintajärjestelmä. Tavalliset kansalaiset eivät välttämättä tiedä näistä järjestelmistä.

Muistilista olisi hyvä ja välineiden päivittäminen. Sen voisi liittää monenlaisiin aineistoihin. Julkisuuslaki voisi sisällyttää virkamiesten koulutuksen, ei erilliseksi.

Asiaa on paljon saatavilla, mutta kuinka hyvin tietoa osataan hakea? Tiedon hakemisen osaaminen on iso kysymys tiedon tulvassa. Kirjastojen informaattorit voisivat ja osaavat opastaa. Todettiin, että kirjastojen tehtävänä on kansalaisdemokratian ja medialukutaidon edistäminen.

Avoin maakunta

Minulla on loistoidea käytännön toimenpiteeksi!

- Tuotetaan maakuntauudistuksen tiekarttaan materiaalia ja tietoa esimerkeistä
- Visualisoidaan asukkaalle maakunnan rakenne selkeästi
- Viestintäyhteistyö: hallinto ja järjestöt. VM, OM ja STM, keskusjärjestöt. Media
- Tämän ryhmän ja maakuntien muutosagenttien yhteinen tapaaminen
- Osallisuus valmisteluvaiheessa, kunnat mukaan, myös asukkaat
- Oppaat selkeällä kielellä, jopa selkokielellä
- Miten saataisiin medianäkyvyyttä sille, mikä maakunta on ja mitä se tekee?
- Annetaan syötteitä maakuntauudistuksen viestintäryhmälle
- Varmistetaan kansalaistoiminta maakuntauudistuksessa turvaamalla kansalaisjärjestöjen/paikallisyhdistysten resurssit (rahoitus, tilat)
- Hyvien käytäntöjen pankki (kunnat mukaan)
- Maakuntaviestijöiden koulutus — Kuntaliitto mukaan
- Selvitetään kyselyllä miten maakuntauudistus on ymmärretty

Alueuudistus.fi:ssä on jo oppaita. Alkaa olla jo niin paljon tietoa ettei tutustuta mihinkään. Kuinka paljon laitetaan ja valikoidaan. Joskus selkeytys vie pois

oleellisia asioita tai ovat niin yleisellä tasolla, että sisältö on poistettu, eikä ole mitään uutta. Pitää olla informatiivista ja täsmällistä, mutta selkeästi.

Yksinkertaisuus ja toisto ovat hyödyllisiä. Visualisoinnin merkitys ja hyödyntäminen. Helposti ymmärrettäviä prosessikuvauksia. Todettiin, että joskus hallinto ottaa visalisoinnissa oppia medialta omiin hankkeisiinsa.

Asiakkaan näkökulma, mennään mukaan siihen työhön, jota jo tehdään ja minne asiakas on jo löytänyt. On hyvä miettiä tärkein kohderyhmä ja että heille on selvää.

Voiko selkokieltä opiskella jo pääaineena? Voisiko työryhmä tehdä ehdotuksen asiasta. Todettiin, että on pulaa selkokielen osaajista.

Lapsiystävällinen maakunta. Unisef kouluttaa verkossa, voisiko kouluttaa myös maakuntavalmistelijoita? Kerrottiin, että Oulu hakee lapsiystävällinen kunta tunnustusta.

4 Seuraava kokous ja muut jatkoaskeleet

Toiveita seuraavan kokoukseen aiheiksi ja toimintatavoiksi saa ehdottaa. Jäseniä kiinnostaa kuuleminen kansainvälisestä työstä esim. pohjoismainen verkosto.

Kiinnostaa avoimen hallinnon valtakunnalliset esimerkit (ministeriöt ja virkamiesverkosto).

Maakunnan AKE-piloteista voisi pyytään jonkun tulla kertomaan lisää, esim. Lappeenranta.

Seuraavat kokoukset ja jatkoaskeleet

- Avoimen hallinnon virkamiesverkoston tapaaminen UMssä 13.10.2017 kello 9-12
- Avoimen hallinnon paneelikeskustelu Demokratiapäivässä 17.10.2017
- Demokratiatunnustuksen voittajat esillä Kumppanuuspäivässä 18.10.2017
- Lapsen oikeuksien ajankohtaispäivä 14.11.2017
- Seuraavat hankeryhmän kokoukset:
  - 27.10.2017 kello 9-11
  - 8.12.2017 kello 9-11

Jakelu Avoimen hallinnon hankeryhmä

Tiedoksi Avoimen hallinnon internetsivut, Hankeikkuna